

ЗВІТ

про результатами відвідування Вінницької міської медичної частини № 1 філії Державної установи «Центр охорони здоров'я Державної кримінально – виконавчої служби України» в Вінницькій області та ДУ «Вінницька установа виконання покарань (№ 1)» для виконання функцій національного превентивного механізму

16.03.2023

м. Вінниця

Для виконання функцій національного превентивного механізму (далі – НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 19¹ та 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», згідно із дорученням-вимогою від 14.03.2023 № 2389.2/2590/1/23/53 групою НПМ у складі:

Олійник Ігор Володимирович, головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (керівник групи НПМ);

Гурковська Наталя Володимирівна, представник громадської організації.

Керівництво установи:

Дудоладов Анатолій Анатолійович, начальник установи (на посаді з 13 квітня 2021 року);

Коцяк Ігор Олексійович, заступник начальника установи із соціально-виховної та психологічної роботи – начальник відділу соціально-виховної та психологічної роботи (на посаді з 05 грудня 2018 року);

Радудік Юрій Дмитрович, заступник начальника установи з інтендантського та комунально-побутового забезпечення – начальник відділу інтендантського та господарського забезпечення (на посаді з 16 червня 2021 року).

Грабик Ігор Володимирович, начальник Вінницької міської медичної частини № 1 філії Державної установи «Центр охорони здоров'я Державної кримінально-виконавчої служби України» у Вінницькій області

Попереднє відвідування установи групою НПМ здійснювалося 19-20 жовтня 2022. Зазначений візит не є повторним, підставою для візиту стали перевірки скарг засуджених осіб, що утримуються в зазначеній установі на підставі судових рішень.

Відповідно до наказу Міністерства Юстиції України від 13.04.2020 № 80/ОД-20 наповнення державної установи «Вінницька установа виконання покарань (№ 1)» становить 1236 осіб. Відповідно до наказу Державної пенітенціарної служби України за № 523 від 17.11.2011 планове наповнення

арештного дому при установі 5 осіб. Відповідно до наказу Державного департаменту України з питань виконання покарань № 63 від 15.04.2004 планове наповнення максимального сектору для засуджених до довічного позбавлення волі – 316 осіб.

Станом на 16.03.2023 року в установі утримується – 1005 осіб, з них:

- 636 взятих під варту, серед них 46 жінок та 5 неповнолітніх;
- 339 ув'язнених до довічного позбавлення волі;
- 0 в арештному домі.

На профілактичному обліку станом на 16.03.2023 перебувало 68 осіб, з них:

- СІЗО 24 особи, з яких 2 схильні до нападу, 8 до самогубства, 15 до членушкодження;
- ДПВ 44 особи, з яких схильні - 21 до самогубства, 8 до членушкодження, 9 до нападу, 10 схильні до втечі та 1 – до захоплення заручників.

Під час відвідування проведено конфіденційне опитування та вивчення медичних карток 5 осіб, які звертались із скаргами.

За результатами відвідування виявлені порушення вимог чинного законодавства, недотримання міжнародних стандартів у сфері поводження з в'язнями, що призводять до порушення їх прав, встановлено порушення прав засуджених та ув'язнених осіб на охорону здоров'я та медичну допомогу, що були виявлені під час попереднього відвідування установи.

1. Порушення права засуджених осіб на захист від катування, жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність поводження та покарання (стаття 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція), статті 21, 28 Конституції України, Стандарти КЗК).

Частинами першою, другою статті 11 Закону України «Про попереднє ув'язнення» передбачено, що особам, взятим під варту, забезпечуються побутові умови, що відповідають правилам санітарії та гігієни. Норма площі в камері для однієї взятої під варту особи не може бути менше 2,5 квадратного метра, а для вагітної жінки або жінки, яка має при собі дитину - 4,5 квадратного метра.

Європейським судом з прав людини неодноразово констатувались порушення в установах попереднього ув'язнення та виконання покарань, у тому числі в державній установі «Вінницька установа покарань (№ 1)» (далі – ДУ «УВП №1», установа), на що неодноразово зверталась увага під час проведення попередніх відвідувань НПМ, однак ці порушення продовжують мати місце в Державній установі «Вінницька установа виконання покарань №1» (далі -ДУ «УВП №1»).

Останні рішення ЄСПЛ в справах “Attentyev and others v. Ukraine”, “Drazhnyk and others v. Ukraine”, вересень 2022 встановили в ДУ «УВП №1» -

перенаселеність, низька якість їжі, відсутність свіжого повітря, відсутність або недостатність гігієнічних приміщень, відсутність або недостатнє електричне освітлення, відсутність або недостатнє природне освітлення, відсутність усамітнення в туалеті, відсутність або обмежений доступ до душу, пасивне куріння.

Незважаючи на рекомендації, надані під час проведення попереднього відвідування, в установі продовжують порушуватись вимоги статті 115 Кримінально - виконавчого кодексу України (далі - КВК), статті 11 ЗУ «Про попереднє ув'язнення», рекомендацій, викладених у правилі 13 Мінімальних стандартних правил та пункті 18.1 Європейських Пенітенціарних Правил в частині дотримання норми площі в камері для однієї, взятої під варту особи, яка в окремих камерах менша 4 м² для засуджених та 2,5 м² для ув'язнених осіб.

Зокрема, на момент відвідування камери, де утримується слідчо-заарештований Вієцький В.В. разом із іншим в'язнем, норма житлової площі камери без санвузла становила менше 5 м². Крім того, камера без проведеного поточного ремонту, санвузол без перегородки, що не дозволяє ув'язненим усамітнитися та принижує їх гідність (фото 1).

В зазначеній камері виявлені порушення частини першої статті 22 Закону України «Про забезпечення санітарного та епідемічного населення», санітарно-технічне обладнання (крани водогону) старі, зношені, камера потребує природнього освітлення, оздоблюване покриття стін, стелі, підлоги пошкоджене, брудне, на стінах та стелі наявні жовті плями, місцями відшароване внутрішнє оздоблення (побілка та плитка), мають місце пошкодження іржею труб водогону та водовідведення, фарбопокриття, яких зійшло. В камері пошкоджено скло та рамка вікна, з якого відбувається продування холодного повітря з вулиці, у зв'язку із чим ув'язнені змушені завішувати вікна простирадлами та одіями. В камері відсутня гаряча вода. В порушення пунктів 8.13.5, 8.17.5 та 8.18.11 Норм забезпечення СІЗО в камері відсутній бачок з кип'яченою водою, що порушує право в'язнів на доступ до чистої питної води.

На запитання до керівництва ДУ «УВП №1» про результати проведення дослідження води водопровідної, що використовується для технологічного процесу та побутових потреб, на відповідність Державних санітарних норм і правил № 2.2.4-171-10 «Гігієнічні вимоги до води питної призначеної для споживання людиною» адміністрацією ДУ «УВП №1» не надано, що є порушенням пункту 4 частині 1 статті 47 Закону України «Про основні принципи та вимоги до якості та безпечності харчових продуктів».

Крім того, під час спілкування із засудженими, останні повідомили, що під час обіду в ДУ «УВП №1» не розносять питної рідини, зокрема вода, чай, компот, сік тощо.

Ознайомившись на харчоблоці із меню-розкладками на всі норми харчування, інформація знайшла своє підтвердження. Цілодобовий доступ до якісної питної води без обмежень є одним з основних прав людини. Порушення

права на питну воду може становити неналежне поводження, відповідно до Європейською Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод.

В порушенні пункту 1 глави 4 розділу II «Порядку організації надання медичної допомоги засудженим до позбавлення волі» в ДУ «УВП №1» відсутній журнал особистого попереднього запису засудженими на амбулаторний прийом у медичній частині. Даний факт доводиться пред'явленими записками від засуджених, за якими їх можуть викликати на прийом. Оскільки серед довічно засуджених сектор безпеки є максимальний, останні не можуть вільно пересуватись по установі. Разом з тим, заява засуджених про виклик лікаря не завжди передаються або передаються із затримкою, втрачаються. Така налагоджена в установі ситуація не відповідає стандартам дотримання прав людини та безперервно становить загрозу щодо неотримання вчасної медичної допомоги.

Під час щоденної перевірки в'язнів надавати можливість останнім в разі необхідності вносити власноручний запис до журналу, що забезпечить вчасне надання медичної допомоги. Комітет запобігання катувань Ради Європи зазначає, що перебуваючи під вартою, ув'язнені повинні мати доступ до лікаря в будь-який час, незалежно від режиму їх утримання. Служба охорони здоров'я повинна бути організована таким чином, щоб забезпечити задоволення запитів про консультацію лікаря без зайвої затримки.

2. Порушення права на охорону здоров'я та медичну допомогу (стаття 49 Конституції України).

Міська медична частина №1 філії Центр охорони здоров'я Державної кримінально-виконавчої служби України у Вінницькій області (далі – ДКВС) наказом Міністерства охорони здоров'я України від 21.12.19 № 2639 ліцензована за спеціальностями: організація і управління охороною здоров'я, терапія, психіатрія, стоматологія, рентгенологія, фтизіатрія, дерматовенерологія, інфекційні хвороби; за спеціальностями молодших спеціалістів з медичною освітою: лікувальна справа, сестринська справа, лабораторна справа (клініка), рентгенологія.

Особи, які перебувають у місцях попереднього ув'язнення та установах виконання покарань мають право користуватися медичним обслуговуванням, на тому рівні, що існує в державі, без дискримінації у зв'язку з їх юридичним статусом, про що зазначено у пункті 9 Резолюції 45-ої сесії Генеральної Асамблеї ООН «Основні принципи поводження з ув'язненими».

Право осіб, які перебувають в установах ДКВС України, на охорону здоров'я та медичну допомогу закріплено у національному законодавстві, зокрема у статті 21 Закону України «Про попереднє ув'язнення» та статті 116 Кримінально - виконавчого кодексу України, які передбачають, що адміністрація установ ДКВС України зобов'язана створити умови для надання медичної допомоги ув'язненим. Європейський суд з прав людини неодноразово констатував порушення Україною права ув'язнених на належну медичну

допомогу в установах ДКВС України, зокрема у рішенні ЄСПЛ в справі Салахов та Іслямова проти України, 14 березня 2013 року встановлено відсутність належної медичної допомоги.

Під час візиту встановлені випадки неотримання ув'язненими вчасної (спеціалізованої) медичної допомоги та неналежну організацію виявлення тілесних ушкоджень у ув'язнених осіб.

Під час опитування ув'язнених та засуджених скаржилися на бездіяльність медичних працівників та ігнорування виказаних ними скарг на здоров'я. Зокрема на те, що вони тривалий час не можуть потрапити на прийом до медичного працівника, включно до стоматолога, незважаючи на те, що постійно з даного приводу звертаються до персоналу установи, а також не обгрунтоване не постановлення на дісту.

Так, під час спілкування із засудженим А. були оглянуті та сфотографовані його ніжні кінцівці, що мають венозне запалення. Медична картка містить останні записи від жовтня 2022 року щодо ішемічної хвороби серця, атеросклеротична хвороба, кардіосклероз.

Під час профілактичного огляду від 17.02.2023 будь-яких рекомендацій щодо лікування варикозного розширення вен нижніх кінцівок і жодних дій до моніторингового візиту 16.03.2023 не виживалось. Під час візиту засуджений А. надав згоду на етапування до багатопрофільної лікарні.

Відповідно до глави 2 розділу II Правил внутрішнього розпорядку слідчих ізоляторів ДКВС України, що затверджені наказом Міністерства юстиції України від 14.06.2016 № 1769/5, усі ув'язнені та засуджені, що прибули до Слідчого ізолятора (далі - СІЗО) підлягають обов'язковому первинному медичному огляду з метою виявлення тілесних ушкоджень, які мають бути зафіксовані фотоапаратом та фотознімки додані до медичних карток. А також у разі виявлення під час медичного огляду (обстеження) у засудженого тілесних ушкоджень медичний працівник діє відповідно до пунктів 3, 4 глави 1 розділу II Порядку організації надання медичної допомоги засудженим до позбавлення волі»

Оглянута медична карта амбулаторного хворого ув'язненого В. який періодично заподіює собі тілесні ушкодження, не містила жодних фотознімків та записів. Журнал тілесних ушкоджень не містить записів про заподіяння членушкодження зазначеним в'язнем.

Під час вивчення амбулаторних карток в'язнів встановлено порушення вимог статей 38, 43 Закону України «Про Основи законодавства України про охорону здоров'я», оскільки не всі засуджені надавали згоду лікарям на діагностику та лікування, а також встановлено порушення спільного наказу Міністерство юстиції України та Міністерства охорони здоров'я України від 15.08.2014 № 1348/5/572 «Про затвердження Порядку організації надання медичної допомоги засудженим до позбавлення волі», оскільки наявні форми медичних карток амбулаторних хворих не відповідають формі № 025/о.

Профілактичний огляд не провадиться належними спеціалістами, оскільки за лікаря-психіатра огляд провадить лікар-нарколог, встановлює діагноз та констатує стан психіатричного здоров'я, а також не всі медичні фахівці запрошуються для огляду, наприклад відсутні записи лікаря-окуліста, лікаря-лора, лікаря-хірурга, лікаря-уролога, лікаря-невропатолога; відсутній план спостереження на наступний рік відносно кожного засудженого. В порушення пункту 3 глави 3 розділу II Порядку організації надання медичної допомоги засудженим до позбавлення волі, проведення профілактичного медичного огляду засуджених не проводиться визначення гостроти зору і слуху, за показаннями - огляд лікарями інших спеціальностей.

Медичними працівниками в окремих випадках не відображаються в медичних картках амбулаторних хворих результати медичних обстежень лікарями, призначене лікування та перебіг хвороби, що виключає можливість в'язнів на отримання інформації про стан їхнього здоров'я, а також проаналізувати перебіг їх захворювання та лікування.

Так, засуджений Б. повідомив, що має поганий зір та потребує окуляри. Він повідомив, що від профілактичного огляду відмовлявся останній час, через формальність процедури. Але до лікаря окуліста на огляд ходив в 2022 році. Разом із тим, в амбулаторній картці відсутній запис лікаря-офтальмолога, діагноз, результати, призначення та рекомендації.

Під час візиту встановлено, що стоматологічний кабінет медичної частини забезпечений необхідними медикаментами, пломбувальними та іншими витратними матеріалами, необхідними для надання стоматологічної допомоги. Однак під час спілкування із ув'язненими та засудженими останні скаржаться на відсутність лікування, пломбування кореневих каналів, та не отримання необхідної стоматологічної допомоги в цілому.

Оглянутий журнал амбулаторного прийому містить записи про щоденну роботу, у тому числі профілактичні огляди. Разом із тим, були оглянуті записки засуджених про прийом, які датовані січнем-лютим, але станом на час візиту засуджені не були викликані на прийом. Для прикладу засуджені С., Д., Г. звернулися 27.02.2023, останній повідомив про зубний біль.

В медичній частині відсутній лікар-психіатр, внаслідок чого особам із психічними та розумовими порушеннями не надається медична допомога. За повідомленням керівництва медичної частини обов'язки лікаря-психіатра виконує лікар-нарколог. Такі обставини є порушенням вимог статті 25 Закону України «Про психіатричну допомогу», через це засуджені, хворі на психічні та неврологічні розлади, не отримують необхідної медичної допомоги від належного фахівця. Відповідно до мінімальних стандартних правил ООН щодо поводження із в'язнями (Правила Мандели) зазначено, що всі пенітенціарні заклади повинні мати у своєму розпорядженні принаймні одного кваліфікованого медичного працівника, досвідченого в галузі психіатрії. Слідчо-заарештований К. неодноразово завдавав собі членушкодження задля

привернення уваги. Разом із тим, демонстративна поведінка потребує не тільки уваги адміністрації на усунення порушень умов утримання, а і дієвої роботи психіатра та психолога. Одне лиш взяття на облік К. психологом установи не становить достатньої та якісної роботи та допомоги. Результат роботи психолога відсутній, оскільки засуджені продовжує завдавати собі тілесні ушкодження. Звісно, в амбулаторній картці К. відсутні записи психіатра та рекомендації, наявні записи в профілактичному огляді лікарем наркологом як психіатром. Таким чином, зазначений засуджений не отримує належну медичну допомогу.

Разом із тим, слідчо-заарештований Ш., що має підтверджений діагноз захворювання шлунку, не постановлений на облік та не перебуває на дієтичному харчуванні.

Так, під час дії воєнного стану прийнятий наказ Міністерства юстиції України від 03.05.2022 № 1750/5 «Правила внутрішнього розпорядку установ виконання покарань» (далі - наказ).

Даний наказ зазначає про продовження дії попередньо встановлених нормативних актів під час воєнного стану та визначає, що ув'язнені забезпечуються харчуванням за нормами та в порядку, визначеними постановою Кабінету Міністрів України від 16 червня 1992 року № 336 «Про норми харчування осіб, які тримаються в установах виконання покарань, слідчих ізоляторах Державної кримінально-виконавчої служби, ізоляторах тимчасового тримання, приймальниках-розподільниках та інших приймальниках Національної поліції», Положенням про організацію продовольчого забезпечення у Державній кримінально-виконавчій службі України на мирний час, затвердженим наказом Міністерства юстиції України від 15 червня 2021 № 2160/5, зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 16 червня 2021 за № 800/36422.

Отже, в порушення зазначених нормативних актів відбувається процес харчування за який відповідальні медичні працівники.

На стаціонарному лікуванні медичної частини перебувають особи з діагнозом туберкульоз. Згідно із наказом Міністерства юстиції України 15.06.2021 № 2160/5 «Про затвердження Положення про організацію продовольчого забезпечення у Державній кримінально-виконавчій службі України на мирний час» харчування осіб, хворих на туберкульоз, здійснюється в окремих місцях приймання їжі. При цьому їжа готується п'ять разів на добу, згідно із затвердженою розкладкою продуктів. Жодний документ не підтвердив організацію п'ятиразового харчування.

В порушення Наказу Міністерства юстиції України 15.06.2021 № 2160/5 на харчоблоці установи зберігаються не всі добові проби, не кожної страви раціону від попереднього дня.

Відбір проб здійснює кухар з казана у присутності медичного працівника закладу охорони здоров'я в чистий посуд з кришкою (попередньо помитий та

перекип'ячений) до видачі їжі. Моніторинг харчоблоку відбувся після переміщення їжі в термоси та каструлі для роздачі.

Добові проби всього обіду відібрані не були, зокрема відсутній був кисіль, вінегрет тощо, які передбачені нормами 8-Б, 8-В.

Проби страв кожного прийому їжі зберігаються протягом доби до закінчення аналогічного прийому їжі наступного дня. Разом із тим, проби вечері від 15.03.2023 року були відсутні.

Оскільки в бракеражному журналі за 16.03.2023 року був відсутній запис про виготовлення кисіля, відповідно не весь спектр закладеного в меню харчування виготовлюється, а отже засуджені не отримують відповідного закладеної калорійності продуктів. Крім того, така продукція списується із продовольчого складу як виготовлена, що дає підстави для зловживання.

В порушення постанови Кабінету Міністрів України від 16 червня 1992 № 336 «Про норми харчування» енергетична цінність та відповідна кількість калорій не відповідають закладеним продуктам в котел на одну особу на добу відбувається зниження харчової цінності добового раціону харчування. Так, за нормою 8-Б та 8-В закладено 20 грам сиру твердого замість 50 грам, а також не відбулась заміна недоотриманого продукту.

Встановлено, що державній установі «Вінницька установа покарань №1» не забезпечено отримання наркозалежними ув'язненими та засудженими замісної підтримувальної терапії та належної наркологічної допомоги. В порушення спільного наказу Міністерства охорони здоров'я, Міністерства внутрішніх справ, Міністерства юстиції та Державною службою України з контролю за наркотиками від 07.11.2012 № 821/937/1549/5/, що затвердив Порядок взаємодії закладів охорони здоров'я, органів внутрішніх справ, слідчих ізоляторів і виправних центрів щодо забезпечення безперервності лікування препаратами замісної підтримувальної терапії, в умовах СІЗО не забезпечується замісна підтримувальна терапія.

Керівництво медичної частини повідомило, що пропонує прибувшим до СІЗО в'язням лише проходження програми детоксикації. В разі відмови проходження детоксикації, засуджений наражається на страждання від наркотичної абстиненції, що може становити порушення статті 3 Європейської Конвенції.

**Головний спеціаліст Відділу
сприяння роботі регіональних
представництв Секретаріату
Уповноваженого Верховної
Ради України з прав людини**

Ігор ОЛІЙНИК

**Представник
громадської організації**

**Наталія
ГУРКОВСЬКА**

Фото 1

Фото 2

Φοτο 3

Φοτο 4

Φοτο 5

Φοτο 6

Фото 7

Фото 8

Фото 9

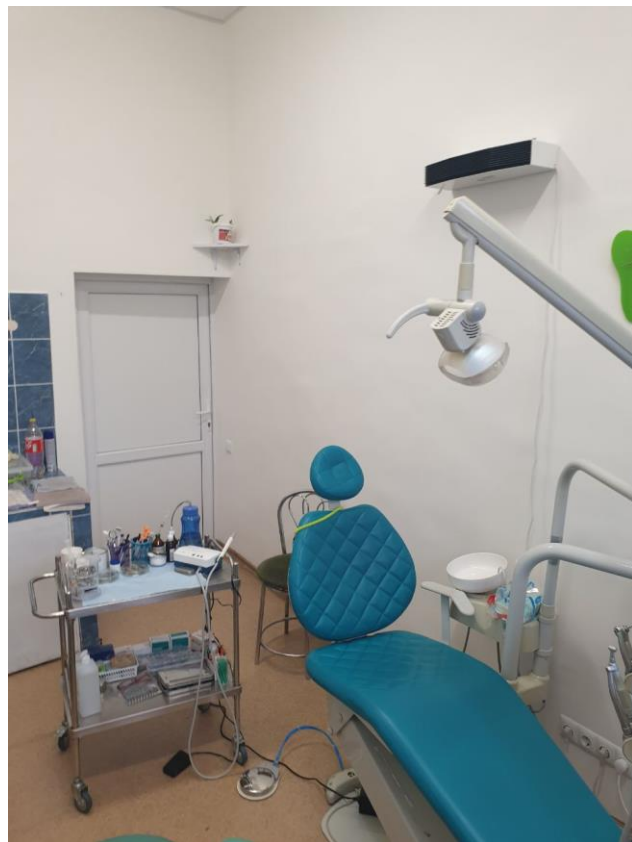

Фото 10

